

PERSBERICHT

Landbouw, natuur en water centraal bij bottom-up aanpak energietransitie landelijk gebied

Maak landbouw, natuur en water leidend bij de ontwikkeling van energie-initiatieven in het buitengebied. Dat is de uitkomst van een bottom-up proces waarin lokale belanghebbenden, bewoners en overheden samenwerken aan een gebiedsgerichte aanpak voor Langbroek-Kolland. Het project *Van wie is de energie?* is geïnitieerd door Architectuurcentrum AORTA en energiecoöperatie Heuvelrug Energie, vormgegeven met Public Space Foundation, en zet in op een duurzame inrichting van het buitengebied met oog voor landschappelijke en ecologische kwaliteit.

Bijdrage Public Space Foundation

Deze aanpak van de energietransitie is een voorbeeld van een succesvolle bottom-up en gebiedsgerichte aanpak. In het ontwerp van dit proces, samen met Public Space Foundation, is uitdrukkelijk rekening gehouden met de 'disruptive power of citizens'¹. Bij de rapportage zit een apart essay van Steven de Waal met inhoudelijke en procesmatige reflecties op deze aanpak. Die kunnen goed dienen als tips en aanbevelingen voor veel energietransitie projecten in de rest van Nederland.

Duurzame energie in een complexe omgeving

Met de stijgende vraag naar duurzame energie zijn gemeenten genoodzaakt ruimte te vinden voor wind- en zonneprojecten. De ruimte is echter schaars en het creëren van breed maatschappelijk draagvlak blijkt vaak een uitdaging. Traditionele participatie rond windmolens en zonneparken biedt bewoners beperkte inspraak, terwijl de ecologische en landschappelijke aspecten vaak ondergeschikt blijven aan financiële en technische overwegingen.

Van wie is de energie?

Dat moet anders dachten Architectuurcentrum AORTA en energiecoöperatie Heuvelrug Energie. In 2024 initieerden zij het project *Van wie is de energie?* dat zich richt op Langbroek-Kolland, gelegen tussen de Utrechtse Heuvelrug, de Lekdijk en de Kromme Rijn. In dit gebied, dat is aangewezen als zoekzone voor zonne-energie in de Regionale Energiestrategie (RES) U16, is een start gemaakt met een innovatieve gebiedsgerichte aanpak. Samen met lokale natuurorganisaties, bewoners, landgoedeigenaren en overheden zijn in co-creatieve sessies de ruimtelijke opgaven, waarden en wensen van betrokkenen verkend en hoe (zwaar) die meegewogen moeten worden bij de toekomstige ontwikkeling. Er is gezocht naar veelbelovende combinaties van functies voor Langbroek-Kolland en gewerkt aan scenario's.

Reflecties vanuit Public Space Foundation

1. *Macht en inzet van belanghebbenden is vliegwiel voor verandering*

Een inspirerend en menselijk eindperspectief en daardoor collectieve ambitie zijn noodzakelijk om dit soort ingewikkelde trajecten, met veel partijen en belanghebbenden, tot een goede uitkomst te krijgen. De tijd van rationele compromissen aan besloten bestuurstafels is voorbij. Op deze manier gebruik je de nieuwe macht en inzet van betrokkenen als vliegwiel voor verdere verandering.

2. *Kijk door schijntegenstellingen heen*

Kijk door de schijntegenstellingen heen die worden opgeroepen door de gebruikte ouderwetse taal, die is gebaseerd op moderne polarisatie en geïntroduceerd door verkokerde instituten die maar één aspect van de zaak kunnen zien. De blik van betrokken bewoners en burgers is nu

¹ Zie De Waal 'Civil Leadership as the Future of Leadership. Harnessing the disruptive Power of Citizens' (Amazon, 2018). Samenvatting: <https://publicspace.nl/civil-leadership-as-the-future-leadership-disruptiefburgerschap-strategisch-geanalyseerd-boek-op-amazon/>

eenmaal integraler, holistischer en menselijker dan die van overheden en instituten. Het publieke debat is hiermee ten dele vervuild, wees daarvan bewust.

3. Luisteren naar burgers en bedrijven is niet vrijblijvend

Hier gaat het uitdrukkelijk om de kracht en macht van burgers en bedrijven in de moderne publieke arena, die je met deze aanpak omarmt en inzet. Dit is niet vrijblijvend. Democratische politiek moet hiernaar luisteren, ook in het verdere vervolg. De tijd van 'participatie' als alleen maar een pacificatiestrategie tegen gebleken weerstand, is voorbij. Maar noblesse oblige: in een democratie kan je het hiermee gekweekte enthousiasme en de gedeelde ambitie van burgers ook niet zomaar negeren.

De uitkomsten van de eerste fase en de reflecties vanuit Public Space zijn gepubliceerd op:

<https://www.aorta.nu/van-wie-is-de-energie/>

<https://publicspace.nl/het-boeiende-en-bindende-van-de-energietransitie/>

Vervolgtraject in oktober 2024

In oktober 2024 start de vervolgfase van het project, waarin de eerder verkende scenario's verder worden uitgewerkt. Dit gebeurt via keukentafelgesprekken met betrokkenen, werkbezoeken en verdiepende werksessies. Het energievraagstuk blijft de rode draad, maar de nadruk ligt op de thema's landbouw, natuur en water. Het projectteam zoekt daarnaast naar grondeigenaren die actief willen deelnemen aan een mogelijk pilotproject.

Samenwerkingspartners

Van wie is de energie? is een initiatief van Architectuurcentrum AORTA en Heuvelrug Energie in samenwerking met Waardenburg Ecology, landschapsarchitect Arjen Spijkerman en Public Space Foundation. Deelnemende partijen zijn (lokale) natuur- en bewonersorganisaties, energiecoöperaties, landgoedeigenaren, gemeente Utrechtse Heuvelrug, gemeente Wijk bij Duurstede, provincie Utrecht, Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden en Staatsbosbeheer.

Noot voor de redactie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Architectuurcentrum AORTA, Niels Huizinga, nhuizinga@aorta.nu, 06 14 52 54 65, www.aorta.nu/van-wie-is-de-energie/

Public Space Foundation: Marijke Dinnissen, secretariaat@publicspace.nl, 030 - 231 22 82. <https://publicspace.nl/het-boeiende-en-bindende-van-de-energietransitie/> www.publicspace.nl en www.publicspace.eu

Trefwoorden: energietransitie, burgermacht

Dr. Steven P.M. de Waal is oprichter en drijvende kracht achter Public Space Foundation, een onafhankelijk denknetwerk ter bevordering van actief burgerschap en maatschappelijk ondernemerschap. Hij promoveerde op maatschappelijk leiderschap en schreef o.a. de boeken 'Burgerkracht met Burgermacht' (Boom, 2015), 'Civil Leadership as the Future of Leadership' (Amazon, 2018) en 'Het zal mijn zorg zijn; 7 routes naar een gezond zorgstelsel' (2023).